

საპენსიო რეფორმა საქართველოში

ნანა შონია

ანსუ პროფესორი;

დავით მამრიკიშვილი

სტუ დოქტორანტი

რეზიუმე

ბოლო წლებში გამოიკვეთა საქართველოს საპენსიო სისტემის ნაკლოვანებები, კერძოდ მისი არაადეკვატურად დაბალი დონე, მოქალაქეთა სამუშაო სტაჟის გაუთვალისწინებლობა და მზარდი ტვირთი სახელმწიფო ბიუჯეტზე. ამის საპასუხოდ საქართველოს მთავრობამ წარმოადგინა ინიციატივა უნივერსალური სოციალურ პენსიასთან ერთად დაინერგოს მეორე საპენსიო სვეტი, კერძო, დაგროვებითი, სავალდებულო საპენსიო მოდელის სახით.

სამაგისტრო ნაშრომი შეისწავლის თუ რა განაპირობებს კერძო საპენსიო სქემების არსებობის საჭიროებას თანამედროვე საერთაშორისო ბაზარზე. განიხილავს საპენსიო სქემების ტიპებსა და მათ სპეციფიკას. იკვლევს თუ რა სახის რეგულაციები არსებობს ასეთ ფონდებთან დაკავშირებით ეკონომიკური განვითარებისა და თანამეგობრობის წევრ და ზოგიერთ განვითარებად ეკონომიკაში. განიხილავს დაგროვებითი პენსიის შესახებ საქართველოს კანონს და ექსპერტთა მოსაზრებებს მასთან დაკავშირებით.

კვლევის მიზანია შეაფასოს, თუ რა რაოდენობის დანაზოგების აკუმულირებაა მოსალოდნელი რეფორმის ამოქმედებიდან პირველი წლის ბოლოს და რა სავარაუდო ვექტორებით მოხდება მათი ინვესტირება, ისე, რომ არ დაირღვეს კანონის მოთხოვნები.

ჩატარებული კვლევა მონაცემების ბაზისად იყენებს საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული ბიუროს მეორეულ ინფორმაციას შრომით ბაზართან დაკავშირებით და სოციალური კვლევისა და ანალიზის ინსტიტუტის მიერ ჩატარებული გამოკითხვის შედეგებს. კვლევის დასკვნით ნაწილში გამოთქმულია შემოწმება იმასთან დაკავშირებით თუ რომელ ქართულ ფასიან ქალაქებში უნდა მოხდეს ინვესტირება, მაშინ როდესაც საქართველოს ფასიანი ქალაქების ბაზარი წლებია სტაგნაციას განიცდის.

საკვანძო სიტყვები: კერძო საპენსიო სისტემა, საქართველო, კაპიტალის ბაზარი.

ABSTRACT

The shortcomings of current Georgian pension system are widely being discussed in recent years, namely its inadequate level of support, failure to distinguish workers with large about contribution and increasing pressure on national budget. In response, Georgian government proposed to establish a second pension

pillar, as a compulsory, private, fully funded pension fund.

The master thesis attempts to look deeper to understand the reason behind private pension fund in modern markets. It reviews different types of pension funds and their specifics. It researches the legal regulations over such funds in the OECD countries and some emerging markets. It also discusses the legal background of the reform and expert critique on it.

The goal of the research is to evaluate the expected amount of savings in the pension fund during the first year of its operation and to find out some plausible investment vectors, while staying within the legal limits.

The research is based on secondary data from the National Statistics Office of Georgia and the survey results of The Institute of Social Studies and Analysis.

As a conclusion, a concern over local investment strategies is expressed, based on the fact that Georgian equity market is stagnant over the past years

Keywords: Private pension plan, Georgia, Capital markets.

შესავალი და კვლევის მიზანი

საპენსიო რეფორმა მსოფლიოსთვის ერთ-ერთი აქტუალური საკითხია, რომელიც დღეს მნიშვნელოვანი ეკონომიკური თემაა და მომდევნო ათწლეულების განმავლობაშიც მუდმივად განხილვის საგანი იქნება. იქიდან გამომდინარე, რომ თითოეული ქვეყნის ბიუჯეტს ტვირთად აწევს მოუგვარებელი საპენსიო სისტემა, საჭიროა ქმედითი ღონისძიებების გატარება და გარკვეული ცვლილებების განხორციელება. თავდაპირველად ლათინურ-ამერიკულმა ქვეყნებმა, ხოლო მოგვიანებით აღმოსავლეთ ევროპის სახელმწიფოებმა გაატარეს ახალი საპენსიო რეფორმა. ისეთი ქვეყნები, როგორცაა რუსეთი და ჩინეთი, საჭიროებიდან გამომდინარე ამჟამად საკითხის შესწავლის პროცესში არიან და ცდილობენ აღნიშნული სისტემის დროულად გარდაქმნას.

ამ მიმართულებით საქართველოშიც განხორციელდა გარკვეული ცვლილებები და სახელმწიფოს გადანაწილებით გადანაწილებით სისტემასთან ერთად დაინერგა სავალდებულო დაგროვებითი მოდელი. ცხადია, ასაკოვანი მოსახლეობის სოციალური დაცვა ყველა ქვეყანაში აქტუალური საკითხია და შესაბამისად, ჩვენი საზოგადოებაც მუდამ ფიქრობდა, იმის შესახებ, თუ როგორი უნდა ყოფილიყო მოსახლეობის მატერიალური უზრუნველყოფა სიბერეში. ახალი „სავალდებულო დაგროვებითი

მოდელი“ სწორედ იმას გულისხმობს, რომ დასაქმებულებმა მიიღონ პენსია საკუთარი დანაზოგით. იმის გამო, რომ ეკონომიკურ ბაზარს არ ძალუძს დამოუკიდებლად მოაგვაროს აღნიშნული პრობლემა, მასზე სახელმწიფო ზრუნავს. სწორედ სახელმწიფოს წინაშე მდგარმა საფრთხეებმა ხელი შეუწყო ახალი მოდელის შექმნას - კერძო დაგროვებითი საპენსიო სისტემის დანერგვას, რომლის მიზანია მომავალში პენსიის ადეკვატურობის მიღწევა. ჩვენი ქვეყნის ეკონომიკური მდგომარეობიდან გამომდინარე, სახელმწიფო საპენსიო სისტემის სიმყარეს თან ახლავს ბევრი რისკი და გამოწვევა. საქართველოში სახელმწიფო პენსია იმდენად მცირეა, რომ ხანდაზმულ ადამიანებს უჭირთ ცხოვრების მინიმალური მოთხოვნილებების დაკმაყოფილება. ყოველივე ამას კიდევ უფრო ამწვავებს საქართველოს დემოგრაფიული მდგომარეობა. შესაბამისად, აუცილებელია განვითარებული ქვეყნების გამოცდილებისა და შედეგების გაანალიზება, რათა მივიღოთ ისეთი საპენსიო უზრუნველყოფა, რომელიც ოპტიმალური იქნება საქართველოს არსებული პირობებისთვის. ამ რეფორმას შეუძლია ქვეყანას მოუტანოს დიდი სარგებელი მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ ის მუშაობს ეფექტურად და უზრუნველყოფს თანხების მიზნობრივად გამოყენებას ინვესტიციებში. სწორედ არსებული მოქმედი მოდელების წარმატება იყო განმსაზღვრელი ფაქტორი დაგროვებითი საპენსიო სისტემის შემოღებისა.

ჩვენი მიზანია გამოვკვეთოთ რეფორმის საფრთხეები:

- ✓ რამდენად უნდა იყოს სქემაში მონაწილეობა სავალდებულო;
- ✓ რამდენად შესაბამისია ჩვენი ქვეყნისთვის სხვა ქვეყნების გამოცდილებაზე დაყრდნობა;
- ✓ რამდენად შესაძლებელია აღნიშნული რეფორმის მიზნების განხორციელება საქართველოს ამჟამინდელი მდგომარეობის გათვალისწინებით.

კვლევის მიზანია შეაფასოს, თუ რა რაოდენობის დანაზოგების აკუმულირებაა მოსალოდნელი რეფორმის ამოქმედებიდან პირველი წლის ბოლოს და რა სავარაუდო ეფექტებით მოხდება მათი ინვესტირება, ასევე ექნება თუ არა მას შესამჩნევი ეფექტი საქართველოს კაპიტალის ბაზარზე.

შესწავლის საგანს შეადგენს საპენსიო სააგენტოს მიერ მისაღები და დასაბანდებელი თანხები, ასევე კანონმდებლობა, რომელიც ამ ოპერაციებს არეგულირებს. საკვლევ პრობლემას წარმოადგენს ის, თუ რამდენად მისაღებია მოსახლეობისთვის შემოსავლის ნაწილის დათმობა, და იქნება თუ არა შესაძლებელი ეფექტიანი ინვესტირების განხორციელება ქართულ ფასიან ქაღალდებში, იმის გათვალისწინებით, რომ საქართველოს ფასიანი ქაღალდების ბაზარი განვითარების დაბალ დონეზეა. კვლევის პრაქტიკული ღირებულება მდგომარეობს იმაში, რომ შევძლოთ რეფორმის სავარაუდო ეფექტის პროგნოზირება კაპიტალის ბაზარზე და საჭიროების შემთხვევაში

დროებით აღმოიფხვრას საქართველოს საფონდო ბირჟაზე არსებული პრობლემები.

თუმცა, საზოგადოების უმრავლესობა აპროტესტებს ამ რეფორმას იმიტომ, რომ მათი ჩართულობა ამ სისტემაში არ იყო ნებაყოფლობითი. სახელმწიფომ, ადამიანების ნაცვლად გადაწყვიტა რა არის მათთვის უკეთესი და სავალდებულო გახადა სისტემაში ჩართვა. რეალურად სახელმწიფო ვერ აძლევს მოსახლეობას იმის გარანტიას, რომ ისინი თავიანთ დაზოგილ თანხებს დაიბრუნებენ, რადგან გარემო არაპროგნოზირებადია და რისკების შემცველია. ეს იქნება მაღალი ინფლაცია, ეკონომიკური კრიზისები თუ საბაზრო კრახები. ის რასაც ადამიანი თმობს დღეს, უნდა იყოს იმის ტოლი რასაც წლების შემდეგ აიღებს.

საპენსიო სქემიდან გამოსული ადამიანების სტატისტიკა. დღესდღეობით არ არსებობს ზუსტი სტატისტიკა, თუ რამდენი ადამიანი ამოიწერა საპენსიოდან. თუმცა ზოგადად აღინიშნება 40 წლის ასაკიდან საპენსიო სისტემის დატოვების ტენდენცია. ეს უფრო მეტად არის გამოხატული კერძო სექტორში, რადგან სახელმწიფო ორგანოებში დასაქმებულები უფრო მეტად იკავებენ თავს სისტემის დატოვებისაგან. ასევე მნიშვნელოვანია ის საკითხიც, რომ არ არსებობს არანაირი გარანტია იმის შესახებ, რომ შენარჩუნდება მდგრადი ფისკალური და მონეტარული პოლიტიკა და არ იქნება საგარეო შოკები. შესაძლებელია ამ სისტემამ პირიქით, უფრო მძიმე დანაკარგები და სავალალო შედეგები მოიტანოს. საპენსიო რეფორმამ შესაძლოა უმუშევრობის დონე კიდევ უფრო გაზარდოს, რადგან საგადასახადო ტვირთი იზრდება დამსაქმებელზეც. კომპანიის ხარჯები იზრდება და მათ მიერ განკარგული სახსრები შემცირდება თითოეულ დასაქმებულზე. კომპანიები თავს შეიკავებენ ახალი სამუშაო ადგილების შექმნაზე და შესაძლოა ზედმეტმა ხარჯებმა მოახდინოს თანამშრომელთა შემცირება, რაც სიღარიბის დონეს კიდევ უფრო გაზრდის.

საპენსიო ფონდის საინვესტიციო პოლიტიკა. სისტემის ამოქმედების დაწყებიდანვე მნიშვნელოვანია განისაზღვროს ამ თანხების სწორად ინვესტირების საკითხი. საპენსიო ფონდის შექმნის ერთ-ერთი მთავარი მიზანი კაპიტალის ბაზრის განვითარებაა, თუმცა საკითხავია ჩვენი ქვეყნის პირობებში რამდენად მოსახერხებელია აღნიშნულ სექტორში კაპიტალდაბანდება და რამდენად იქნება ის რისკების გათვალისწინებული, რაც თან ერთვის ამ პროცესს. მიუხედავად იმისა, რომ საპენსიო ფონდს შეუძლია მეორადი ბაზარი განავითაროს, გახადოს ლიკვიდური და ამასთანავე თვითონ განათავსოს გრძელვადიანი ინვესტიციები ფასიან ქაღალდებში. სანყის ეტაპზე საკმაოდ სადაო საკითხი იქნება, რადგან საქართველოს პირობებში, საფონდო ბირჟა ჩანასახის ეტაპზეა. ამ სფეროში კვალიფიციური

კადრების ნაკლებობაა, არ არსებობს მაღალი დონის სარეიტინგო სააგენტოები და ანალიტიკოსები, დაბალია, როგორც ფინანსური გამჭვირვალობა ასევე სააქციო საზოგადოებებს შორის პარტნიორობა. კაპიტალის ბაზრის განვითარებისთვის საჭიროა ფუნდამენტური სამუშაოები, რათა წინასწარ განისაზღვროს, მომზადდეს და დამუშავდეს ის მნიშვნელოვანი ეტაპები, რასაც ფასიანი ქაღალდების აქტიური ვაჭრობა მოჰყვება კაპიტალის ბაზარზე. გასათვალისწინებელია ის ფაქტიც, რომ მაქსიმალურად უნდა შემცირდეს ხარჯები, რომლებსაც საპენსიო ფონდი იტვირთავს.

საუკეთესო საინვესტიციო სექტორები. რა მიმართულებით მოხდეს თანხების ინვესტირება? ინფრასტრუქტურა – ღრმანყოფიანი პორტის განვითარება. საქართველოს გეოგრაფიული მდებარეობა ხელს უწყობს ღრმანყოფიანი პორტის განვითარებას. საქართველოს აქვს იმის პოტენციალი, რომ გახდეს აზიის ევროპასთან დამაკავშირებელი სატრანსპორტო მაგისტრალი. ჩინეთი, რომელიც ერთ-ერთი მსხვილი ექსპორტიორია მსოფლიოში, მათი ტვირთის გადატანა საქართველოს გავლით ქვეყნისთვის მნიშვნელოვანი წარმატების მომტანი იქნება.

გადაზიდვებთან მიმართებაში რკინიგზას არცთუ ისეთი სახარბიელო შედეგი აქვს, პორტთან დაკავშირებით, კი 34,9 %იანი ზრდა ფიქსირდება.

საპენსიო ფონდის საინვესტიციო საბჭოს პოლიტიკა. ძალიან მნიშვნელოვანი და საყურადღებო, რაც საპენსიო ფონდის შექმნას უკავშირდება არის საინვესტიციო მმართველი კომპანიის შექმნა, რომელიც განკარგავს და მართავს შეგროვებულ თანხებს. საერთაშორისო პრაქტიკით, კერძო საპენსიო ფონდების განაწილებისა და მართვის ოპტიმალური პრაქტიკა არ გამოგვადგება, რადგან უნდა არსებობდეს მმართველების რაოდენობასა და ინვესტიციებზე მიღებულ სარგებელს შორის კავშირი. ასევე მოსახლეობის მონაწილეობის დონეც მნიშვნელოვანია, რადგან მათზეა დამოკიდებული დაგროვებული აქტივების რაოდენობა.

კანონის ამოქმედებიდან 4 თვის განმავლობაში, საპენსიო ფონდის დირექტორის მოადგილის- ვაჟა ჯაფოშვილის თქმით, შეგროვებულია 125 000 000 ლარი, რაც არ არის საკმარისი საინვესტიციო საბჭოს ჩამოსაყალიბებლად და მათი გათვლებით იმ თანხების მობილიზებას, რაც საკმარისი იქნება მათ დასანიშნად, დასჭირდება მინიმუმ 5 წელი. „კანონში ვადები პირდაპირ არაა განსაზღვრული, თუ როდის უნდა იყოს დაკომპლექტებული საინვესტიციო საბჭო და დაიწყოს ინვესტირება; როცა შეგროვდება საკმარისი თანხა, მაშინ უნდა დავიწყოთ ინვესტიციები, რა თქმა უნდა, - განაცხადა ლევან სურგულაძემ (საპენსიო სააგენტოს დირექტორმა).

საინვესტიციო საბჭო შეიქმნება პარლამენტის მიერ, რომელიც განსაზღვრავს საინვესტიციო პო-

ლიტიკას, თუ სად განთავსდეს თანხები. ამ ეტაპზე, პირველი 5 წლის განმავლობაში, ამ თანხების ნაწილი განთავსებული იქნება პირად საბანკო ანგარიშზე, დაბალრისკიან პორტფელში, რომელსაც დაერიცხება 5-6 პროცენტი სარგებლის სახით, დარჩენილი თანხები კი ხაზინაში, სააგენტოს ანგარიშზე ჩაირიცხება. ერთის მხრივ, საკითხავია ამ ეტაპზე როგორ იმართება ეს თანხები და რას ხმარდება, მეორეს მხრივ, კი ეს რესურსები არ უნდა განაწილდეს რისკიან ბანკში.

რეალურად, ხუთ წევრიანი საინვესტიციო საბჭო, რომელმაც უნდა მოახდინოს დანაზოგების ინვესტირება დაკომპლექტებული არაა, მაგრამ, საერთაშორისო კონკურსი ჩატარებულია და შესარჩევი კომისიაც ჩამოყალიბებულია. არსებობს რამდენიმე ალტერნატივა. თუ საქართველოში სისტემის ამოქმედებისთანავე, დანაზოგები პირდაპირ აქციებზე და ობლიგაციებზე განთავსდა, მაშინ ერთი მმართველი კომპანია სრულიად საკმარისი იქნება. თუმცა ამ შემთხვევაში, შესაძლოა მთავრობა ჩაერიოს და განახორციელოს ამ თანხების მიმართვა გარკვეულ პროექტებში ან იაფად ისესხოს თანხები ფონდიდან. ფონდის განვითარებისთვის და ზრდისთვის საჭიროა რამდენიმე მმართველი კომპანიის შექმნა, რის შედეგადაც გაიზრდება გამჭვირვალობა, კონკურენცია, პასუხისმგებლობა და ეფექტიანობა, გარკვეულწილად დანახარჯების მხრივაც. ცალკე განხილვის საკითხია საერთაშორისო კომპანიის მართვის საკითხიც. დღეს საქართველოში, საექსპორტო პოტენციალის მქონე და ტექნოლოგიური დარგების განვითარებაა მნიშვნელოვანი, რომელიც ქვეყანას სასარგებლო შედეგებს მოუტანს გრძელვადიან პერსპექტივაში. პერსპექტიულ პროექტებს მოჰყვება თანამედროვე ნოუ-ჰაუ, ტექნოლოგიური ცოდნა, რომელიც ეკონომიკური ზრდისთვის უმნიშვნელოვანესია და რაც მთავარია ეს ყველაფერი რჩება ჩვენს ქვეყანაში.

დასკვნა

სავალდებულო კერძო დაგროვებითი საპენსიო სისტემის რეფორმას თან ახლავს მრავალი რისკი და გამოწვევა. ის ყოველთვის სახელმწიფოსთან იქნება დაკავშირებული. მთავრობის მიერ მიღებულმა გადაწყვეტილებებმა, დაზოგილი თანხების მმართველი კომპანიების საინვესტიციო შედეგებმა და სხვა ფაქტორებმა შესაძლოა გააჩინოს სოციალური მღელარება და საჯარო სტრუქტურებისადმი ნდობის დაკარგვა. ამიტომ, უმჯობესია, აქცენტი გაკეთდეს სახელმწიფოს როლზე, როგორც საპენსიო დანაზოგების ნახალისებაზე, ადმინისტრირების გამარტივებაზე, ფინანსური სექტორის ზედამხედველობასა და სტაბილურობის უზრუნველყოფაზე, გამჭვირვალობის გაუმჯობესებასა და ფინანსური განათლების ამაღლებაზე. მთავარია სწორედ მოხდეს ამ თანხების მართვა და არ მოახდინოს სახელმწიფომ ამ ფონდის ნაციონალიზება. მნიშვნელოვანია, ეს ფული სახელმწიფოს მიმართულებით არ წავიდეს, როგორც ეს

ლათინურ-ამერიკულ და აღმოსავლეთ ევროპის ქვეყნებში მოხდა. მნიშვნელოვანია განისაზღვროს რა მოცულობითი პროპორციით და სად მოხდება ინვესტირება ადგილობრივ თუ საერთაშორისო ბაზარზე. ამიტომ უპირატესია სწორად მოხდეს ამ თანხების ინვესტირება ისეთ მომგებიან ბიზნეს სექტორებში, რომლებიც გრძელვადიან პერსპექტივაზე იქნება გათვლილი და მნიშვნელოვანია ამ ფონდს ჰყავდეს სწორად განსაზღვრული მმართველი ორგანო.

დროის მოკლე პერიოდში მოხდეს კვალიფიციური და სანდო საინვესტიციო საბჭოს დაკომპლექტება. ვინაიდან დღეის მდგომარეობით ფონდში თანხები უკვე საკამოდ დიდია და არ ხდება მათი განკარგვა და ინვესტირება. საჭიროა ძალიან ფრთხილად და წინდახედულად შეიქმნას მაღალი კვალიფიკაციის და გამოცდილების მქონე წევრებით დაკომპლექტებული გუნდი. ალბათ, მიზანშეწონილი იქნება წარმატებული ქვეყნებიდან გამოცდილმა წევრებმა გაგვიზიარონ საკუთარი გამოცდილება, როგორიცაა ჩილე, მექსიკა, სინგაპური, ნორვეგია და ა.შ; მიზანშეწონილია, ეროვნულმა ბანკმა გამიჯნოს საკუთარი რეგულაცია. უმჯობესი იქნებოდა კომერციული ბანკების ბაზარს, კაპიტალის ბაზარს და ახლა უკვე საპენსიო სააგენტოსაც ერთი მარეგულირებელი ორგანო არ მართავდეს. სახელმწიფომ გაზარდოს მოსახლეობის ინფორმირებულობა. მათ უნდა მიაწოდონ ინფორმაცია თუ რა მიმართულებით განთავსდება თანხები და მოსახლეობას შეესაბამება გამჭვირვალე მექანიზმები, რაც უფრო მეტად აამაღლებს საზოგადოების ნდობას.

ასევე, ძალიან მნიშვნელოვანია, რომ დაზოგილი თანხების ინვესტიცია მოხდეს ადგილობრივად, რადგან ეს ქვეყანაში ეკონომიკურ ზრდასა და განვითარებაზე იმოქმედებს. ქვეყანაში შემოვა ახალი და ინოვაციური ტექნოლოგიები. საქართველოს აქვს იმის პოტენციალი, რომ გამოიმუშავოს საკუთარი ელექტროენერგია და აღარ იყოს დამოკიდებული მეზობელი ქვეყნის იმპორტირებულ პროდუქტზე. დღეის მდგომარეობით ბევრი პროექტი გადავადებულია უსახსრობის გამო. ამიტომ თანხების განკარგვა ამ მიმართულებით დადებით შედეგებს მოიტანს. არა მარტო ელექტროენერგიის, არამედ განახლებადი ენერგიის, როგორიცაა მზის, ქარის და სხვა ენერგიების ათვისებაც შეუძლია ქვეყანას, რა მხრივაც დაწყებულია უკვე პროექტები.

ყველაზე მნიშვნელოვანი ინვესტიცია, რაც ქვეყანას უდაოდ წარმატებას მოუტანს არის ღმანყლოვანი პორტის განვითარება. არა მარტო ეკონომიკური, არამედ საქართველოს გეოპოლიტიკური ინტერესებისთვის ამ პორტის აშენება სასიცოცხლოდ მნიშვნელოვანია! მისი ამუშავებით ჩვენი ქვეყანა ძალიან დიდ ნახტომს გააკეთებს ეკონომიკური განვითარებისთვის. მისი აშენება კი უზარმაზარ ფინანსებს მოითხოვს, რომელიც საპენსიო ფონდიდან უნდა იქნას მიმართული.

კომპანიათა გამართული ფუნქციონირებისთვის,

აუცილებელია გამარტივდეს დეკლარირების პროცესი და სისტემა გახდეს გამართული, სადაც მოსახლეობა გააკონტროლებს საკუთარი თანხების ოდენობას და თითოეული ადამიანი იქნება ინფორმირებული სად მოხდა მისი კუთვნილი თანხის განთავსება; სოციალური კუთხით, საინტერესოა, შემოიღონ დანამატი სტაჟისა და დამსახურების მიხედვით, რათა ნახალისდეს ისეთი მნიშვნელოვანი პროფესიები, როგორიც არის პედაგოგი, ექიმი და სამხედრო მოღვაწე რომელზეც მრავალი ფაქტორია დამოკიდებული.

პენსიის გაცემის დროს დაცული იყოს გენდერული ბალანსი. მინიმალური საპენსიო ასაკის გადასინჯვა, შესაძლო გაზრდის და/ან სქესთა შორის გათანაბრების თვალსაზრისით საპენსიო ასაკთან შეამცირებს საბიუჯეტო ტვირთს. ეს საკითხი კიდევ უფრო მეტ აქტუალურობას იძენს, როდესაც მსოფლიოში შეინიშნება მოსახლეობის მატებისა და სიცოცხლის ხანგრძლივობის ზრდის ტენდენცია. OECD-ის მიერ 2011 წელს გამოცემულ დოკუმენტში "Pensions at a Glance" აღნიშნულია: "დასაწყისი იქნება იმ საპენსიო რეფორმებიდან გადახვევა, რომლებიც მიზნად ისახავდა მეტი კერძო დანაზოგის დაგროვებას სიბერისთვის გრძელვადიანი პერსპექტივით. გადანაწილებითი და დაგროვებითი საპენსიო მოდელების კომბინაცია წარმოადგენს არა მხოლოდ ყველაზე რეალისტურ პერსპექტივას, არამედ საუკეთესო პოლიტიკას" (OECD, 2011c). მსოფლიო ბანკის ექსპერტთა აზრით, იმ სახელმწიფოებს, სადაც ყველაზე ინტენსიურად მიმდინარეობს მოსახლეობის დაბერება, მომავალში გაუჭირდებათ ჩანაცვლების კოეფიციენტის იმავე დონეზე შენარჩუნება და იმისათვის, რომ მკვეთრად არ შემცირდეს ადამიანის ცხოვრების დონე პენსიაზე გასვლის შემდეგ, საჭიროა კერძო საპენსიო დანაზოგების განხორციელების ნახალისება.

გამოყენებული ლიტერატურა

1. საქართველოს მთავრობა - რეგულირების გავლენის შეფასება დაგროვებით საპენსიო რეფორმაზე (2018 წელი);
2. კვლევითი ცენტრის „პიემსი“-ის მიერ პოლიტიკის კვლევა - დაგროვებითი საპენსიო სისტემა (გამონევენები და საერთაშორისო პრაქტიკა);
3. უროტაძე ჯ. საპენსიო პოლიტიკა და საერთაშორისო გამოცდილება - თბილისი;
4. უგლავა დ. საპენსიო სისტემების რეფორმა განვითარებულ ქვეყნებში;
5. აღმოსავლეთ პარტნიორობის სამოქალაქო საზოგადოების ფორუმის საქართველოს ეროვნული პლატფორმა-საპენსიო რეფორმის განხორციელების მნიშვნელობა საქართველოში სოციალური მდგომარეობის გასაუმჯობესებლად;
6. საქართველოს საგადასახადო კოდექსი „დაგროვებითი პენსიის შესახებ“.